

Пам'ятка про засади духовної формації в Українському католицькому університеті: загальні принципи і норми

*Істина і любов до науки собирає в розсіянні суцях
Патріярх Йосиф (Сліпий)*

Український католицький університет (УКУ) вінчав своїм заснуванням понад столітні прагнення Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) та українського наукового середовища створити вищий навчальний заклад, збудований на ґрунті християнського вчення, духовності, культури та світогляду, який би став освітнім і науковим центром світового значення, а також місцем суспільних змін, екуменічного діалогу й порозуміння в Україні. У своїй діяльності УКУ опирається на академічну традицію і здобутки Греко-Католицької Богословської Академії, створеної у Львові Митрополитом Андреем Шептицьким у 1928-1929 роках, та Українського Католицького Університету ім. св. Климента Папи, що його заснував у Римі в 1963 році Митрополит Йосиф Сліпий.

Католицький Університет в Україні належить до світової родини католицьких університетів, чия традиція сягає зародження освіти університетського рівня в Європі. Ця приналежність збагачує УКУ і є підґрунтям його особливої місії і призначення. У своїй діяльності Університет черпає натхнення з принципів та рекомендацій, викладених у Апостольській конституції Папи Івана Павла II про католицькі університети «*Ex Corde Ecclesiae*» й інших документах Римської Апостольської столиці і Синоду УГКЦ, які стосуються діяльності католицьких університетів, послань Блаженнішого Святослава (Шевчука), Великого канцлера УКУ, про ідентичність та місію УКУ з нагоди 50-річчя заснування Українського католицького університету (<http://ucu.edu.ua/news/10884/>) та з нагоди Року митрополита Андрея (<http://ucu.edu.ua/news/24780/>).

Український католицький університет органічно поєднує у власній ідентичності засади католицького віровчення, еклезіальні особливості, які впливають з помісного характеру УГКЦ, як Церкви Київської традиції, та національно-культурну самобутність, водночас залишаючись вільним і автономним центром освіти, що покликаний давати адекватні відповіді на виклики сучасності.

У душі автентичного розуміння свободи, яка реалізується через прагнення правди, добра і краси, УКУ зберігає, досліджує і передає скарби християнської віри усім людям доброї волі. Саме у цьому сенсі наш Університет є «відкритою академічною спільнотою, яка живе східнохристиянською традицією і виховує провідників суспільства, професіоналів, для служіння в Україні і за її межами – в ім'я слави Божої, спільного блага й людської гідності».

Український католицький університет, черпаючи з глибоких джерел християнської традиції, науки й культури, покликаний критично осмислювати різнобічні аспекти людського життя, творче начало людини та її етичні імперативи, зв'язок і взаємодію людської істоти з Богом. Поряд з отриманням корисних знань, католицький університет вирівняється вільним пошуком усієї правди про світ, людину та Бога.

УКУ гостинно відкриває свої двері для студентів, викладачів і працівників різних віросповідань, а також для людей, які не сповідують чи не практикують жодної релігії. Наша місія – творити якісне освітнє і наукове середовище, а також – сприяти розвитку особи і суспільства в цілому. Водночас, християнська і католицька ідентичності УКУ зобов'язує всіх членів спільноти Університету до розуміння її базових принципів та поваги до них.

Інтегральною частиною навчання і праці в УКУ є участь в літургійному, духовному та інтелектуальному житті, спрямованому на відкриття і пізнання скарбу Христової Благовісті. Члени спільноти УКУ, які не вважають себе християнами чи не практикують жодної релігії, запрошені використати час свого навчання й праці в УКУ для поглибленого знайомства з християнством і його традицією у душі відкритості і вільного діалогу. Усі члени спільноти

УКУ, незалежно від особистих релігійних поглядів і переконань, мають виявляти розуміння християнської ідентичності УКУ, повагу до неї та стилю життя, що із неї випливає.

Завданням католицького університету є у постійному діалозі між вірою і розумом виховувати майбутніх провідників суспільства через духовну, моральну, інтелектуальну, професійну і громадянську формацію спрямовану на всебічний розвиток особистості у її зростанні до святості. Цей процес постійної формації викладачів, працівників та студентів УКУ не може бути абстрактним і передбачає конкретні норми, обов'язкові до виконання спільноту нашого Університету.

Ці норми покликані у конкретний спосіб вказати шлях до практичної реалізації ідентичності та місії УКУ, а також запросити усіх членів нашої академічної спільноти до активнішого свідчення християнських вартостей та засад, на яких збудовано наш навчальний заклад.

1. Літургійне життя в УКУ

Віра, яка надихала засновників УКУ до творення Університету і допомагала вистояти його студентам і викладачам під час комуністичних переслідувань, знаходить своє органічне вираження у молитві. Божественна Літургія, як звершення євхаристійної жертви Спасителя, та інші форми богослуження є невід'ємною частиною життя нашого Університету. Вони допомагають у практичний спосіб пережити дві фундаментальні зустрічі, до яких покликана кожна віруюча людина – встановлення живих і діяльних стосунків з Богом та творення атмосфери духовної солідарності зі своїми ближніми.

1. Духовно-пасторальний відділ УКУ забезпечує можливість щоденної участі у Божественній Літургії та інших богослужіннях для тих членів університетської спільноти, які вважають себе практикуючими християнами. Керівники програм, відділів і інших підрозділів УКУ не повинні перешкоджати своїм підлеглим брати участь у щоденній Літургії, а, у разі потреби, мають створювати нагоду для відпрацювання часу, використаного на молитву під час робочого дня.

2. Спільна прослава Бога і вияв солідарності з усіма членами нашої університетської спільноти долає межі віровизнань і конфесійних відмінностей. Оскільки щотижнева загальноуніверситетська Літургія, яка включає слухання та роздуми над євангельськими текстами, ознайомлення спільноти з головними новинами в УКУ, знайомство з відомими гостями Університету, привітання членів громади з їхніми життєвими і професійними успіхами, тощо – є центральною духовною подією у житті УКУ і невід'ємною складовою корпоративної культури нашої спільноти, присутність на ній слід вважати моральним обов'язком та виявом солідарності всіх працівників, викладачів і студентів Університету. Для одних така молитовна зустріч буде можливістю участі в сакраментальному житті Церкви (Таїнствах Сповіді і Причастя). Для інших, включно з особами, які не виявляють жодної релігійної приналежності, – вона стане нагодою для зустрічі і пізнання духовних вартостей УКУ, які лежать в основі нашого навчального закладу.

3. Особлива відповідальність стосовно участі у щотижневій загальноуніверситетській Літургії лежить на членах Ректорату, керівниках програм, відділів та інших структурних підрозділів УКУ, а у випадку Філософсько-богословського факультету – на усіх працівниках деканату, кафедри богослов'я та студентах, оскільки ті члени нашого колективу, у чий руки довірено провід УКУ, або ті, які безпосередньо викладають чи вивчають богословські науки – повинні подавати життєвий приклад іншим і запалювати їх до пізнання і прослави Бога.

4. Під час щотижневої загальноуніверситетської Літургії навчальні заняття, іспити та інші публічні заходи не проводяться, а такі відділи, як бібліотека, комп'ютерні класи тощо, призупиняють свою роботу з прийому відвідувачів.

5. Навчальні заняття і головні заходи в УКУ розпочинаються з молитви. При цьому ті члени спільноти, які не практикують жодних релігійних обрядів, можуть провести час

відведений на молитву у мовчанці, виявляючи пошану до релігійних вартостей віруючої частини спільноти УКУ.

6. Віруючі студенти, викладачі, працівники вітаються християнським привітом «Слава Ісусу Христу!» (або іншими формами привітання відповідно до християнських свят, як-от: «Христос Рождається!», «Христос Воскрес!»)

2. Навчально-виховний процес в УКУ

Український католицький університет розглядає освіту як процес, який у світлі людського вищого призначення формує її цілісну особистість і готує людину до її життя з іншими людьми і з Богом. Християнська освіта є спрямована не лише на професійний вишкіл особи, її успішність у сучасному світі чи підвищення її благополуччя. Католицький університет є школою життя, яка відповідає на запити людської особи і людської спільноти щодо їх інтелектуального, морального і духовного розвитку.

1. Оскільки завданням католицького університету є благовіщення доброї новини Ісуса Христа доступними йому методами, кожна навчальна програма Університету містить у собі богословський компонент, у якому розкриваються основи християнського віровчення і моралі. Крім того, студенти повинні мати нагоду переконатися, як цінності пошуку правди, поваги до людської гідності і суспільної відповідальності можуть бути інтегровані в усі інші навчальні дисципліни.

2. Особливу роль в Університеті відіграє Філософсько-богословський факультет, який є місцем викладання богословських наук і підготовкою до вирішення відповідальних завдань апостоляту мирян. Тут навчаються як семінаристи, які готуються до священничого служіння, так і миряни, які покликані "досягати глибшого розуміння священного Одкровення, повніше відкривати передану нам предками християнську мудрість, підтримувати діалог з відділеними від нас братами і сестрами і нехристиянами, а також відповідати на питання, які постають з прогресом науки" (*Sapientia Christiana*, III).

3. Важливу роль в УКУ відіграють гуманітарні науки, які у гармонійному тандемі з філософією і богослов'ям, спонукають студентів піднімати і вирішувати складні життєві питання, допомагаючи їм розвивати вкрай корисні навички, такі як критичне мислення, писання і спілкування. Навіть для нерелігійних студентів звернення до вагомих питань життя за допомогою розуму в католицькому університеті відкриє багато цікавих та важливих тем, з якими, ймовірно, ці студенти не зустрілися би у світській школі.

4. Важливу роль у здійсненні виховного процесу в Університеті здійснює Духовно-пасторальний відділ УКУ, який пропонує викладачам, працівникам і студентам участь у молитовному та сакраментальному житті Церкви, виїзні та невиїзні реколекції, публічні бесіди і круглі столи та інші заходи, де знання поєднуються з формуванням інтегральної людської особистості.

3. Підбір та прийом на роботу нових викладачів та працівників

На адміністрації, викладачах та працівниках лежить головна відповідальність за створення християнського освітнього клімату в УКУ. Тому у процесі підбору і прийому на роботу нових працівників та науково-педагогічного персоналу адміністрація не обмежується тільки критерієм професійності чи академічних досягнень кандидата. Для реалізації місії УКУ не менш пріоритетним є готовність спільноти давати живе євангельське свідчення і демонструвати високі моральні вартості.

У свою чергу, науково-педагогічний персонал УКУ повинен вбачати мету своєї праці не тільки у "продукуванні спеціалістів" без врахування інших істотних аспектів вихованого та духовно-формаційного процесу. Педагог католицького університету є особою, що дає свідчення своїм життям, адже з прикладу своїх викладачів студенти можуть почерпнути не менше, аніж з майстерних педагогічних методів. Що педагоги роблять і як вони діють є не менш значущим, ніж те, що вони говорять усередині чи за межами аудиторії.

1. Згідно з Апостольською Конституцією Папи Івана Павла II *Ex Corde Ecclesiae*, більша частина викладачів католицького університету має бути практикуючими християнами, які віддані Церкві і живуть її сакраментальним життям.

2. Всі викладачі та адміністратори під час їх прийому на роботу мають бути поінформовані про ідентичність та місію УКУ, а також про їхній обов'язок сприяти, чи, щонайменше, поважати християнську тотожність закладу.

3. Перед початком праці в УКУ нові викладачі і працівники ознайомлюються з цією пам'яткою і засвідчують це своїм підписом. Вони також беруть участь в орієнтаційно-інтеграційній сесії, яка допоможе їм краще зрозуміти пріоритети і специфіку праці в УКУ.

4. Проводячи співбесіди з потенційними кандидатами на працю в УКУ, керівники відповідних підрозділів повинні цікавитися ставленням кандидата до релігії і Церкви, а також висловлювати очікування Університету про підтримку особою місії УКУ і повагу до вчення Церкви у сфері віри та моралі. При бажанні керівника, участь у співбесідах можуть брати представники Духовно-пасторального відділу.

5. Кожен викладач чи працівник зобов'язаний (на свій вибір) бодай раз на рік взяти участь у духовно-формаційній програмі УКУ: евангелізаційних зустрічах, реколекціях, гуманітарних бесідах, паломництві, інтеграційних виїздах, тощо.

4. Прийом на навчання нових студентів

При поширенні інформації про УКУ, під час вступної кампанії і в процесі інтеграції нових студентів у спільноту УКУ слід звернути особливу увагу на місію і християнську ідентичність УКУ, а також вимоги, які з них випливають. Слід наголошувати, що освітня філософія Університету базується на цілісному баченні людини і передбачає розвиток різних вимірів особи: духовного, морального, інтелектуального, суспільного, фізичного. Тому навчання в УКУ передбачає не лише вивчення фахових дисциплін, але й різноманітний розвиток особистості через духовне і моральне формування, спілкування з різноманітними середовищами і людьми, суспільну активність, заняття спортом тощо. Можна і потрібно заохочувати до вступу в Університет студентів усіх віросповідань та конфесій. Всі ті, що навчаються, повинні відчувати атмосферу гостинності. Ця відкритість повністю відповідає автентичній християнській поставі Католицької Церкви, згідно з якою її вірні завжди і скрізь повинні поважати представників інших конфесій та віросповідань і їхні вартості. Водночас, при вступі в Університет студенти зобов'язуються виявляти шанобливе ставлення до католицької ідентичності та місії Університету і не займатися пропагандою проти них.

1. Студенти під час прийому на навчання повинні бути поінформовані про цінності та місію УКУ, а також обов'язок плекати, чи, щонайменше, поважати християнську тотожність закладу. Перед початком навчання нові студенти ознайомлюються з відповідною пам'яткою і засвідчують це своїм підписом, а також беруть участь в орієнтаційній сесії, яка допоможе їм краще зрозуміти пріоритети і специфіку навчання в УКУ.

2. Практикуючі студенти-католики приходять до Університету з надією зрости у мудрості і святості. Вони мають унікальну можливість поглибити розуміння християнської віри і того, як ця віра поєднується з тим, що відомо людському розуму. Для них цілковито відкритий доступ до літургійного та сакраментального життя Церкви. Вони разом з іншими членами університетської спільноти можуть брати участь у реколекціях, прощах, біблійних гуртках, різноманітних релігійних спільнотах, евангелізаційних зустрічах, духовних бесідах та інших заходах. Їхній приклад повинен служити найкращим свідченням і запрошенням до життя людини з Богом для невіруючих студентів.

3. Віруючі студенти християни інших конфесій, що прагнуть жити морально і чесно, ймовірно відкриють для себе в УКУ сприятливішу атмосферу для досягнення цієї мети, ніж у суто світському університеті. Вивчаючи, як можна інтегрувати віру і розум в католицькій традиції, студенти інших конфесій стають ще більше спроможними продовжувати це робити у своїй власній релігійній традиції. Адже католицька і східно-католицька традиції мають багато спільного як з православною, так і протестантськими Церквами.

4. УКУ відкриває двері перед студентами-представниками інших релігій, шануючи юдейські коріння Священного Писання, спільність у вірі в єдиного Бога з мусульманами і не відкидаючи нічого, що є цінним і священним у інших, зокрема, східних релігіях (*Nostra Aetate*, 2).

5. Студенти, які не виявляють жодної релігійної приналежності, повинні поважати християнську місію та ідентичність УКУ. Невіруючі студенти мають навчитися жити пліч-о-пліч у світі з віруючими, тож навчальна програма Університету повинна дозволити невіруючим зрозуміти більше про християн, їхнє вчення і те, що їх мотивує. У такий спосіб нерелігійні студенти, на свій подив, можуть виявити, що віруючі та їх переконання відрізняються від того, що вони могли собі уявляти, слідуючи культурним стереотипам чи невдалим життєвим прикладам віруючих, які «швидше приховують, ніж розкривають справжнє обличчя Бога та релігії» (*Gaudium et Spes*, 19). Таким чином, деякі нерелігійні студенти можуть з'ясувати для себе, що у відкиненні релігії вони відкидають радше карикатуру християнства, яка насправді мало схожа на реальність. Такі студенти можуть переоцінити релігійні погляди і віднайти прихильніше розуміння Церкви і віри.

5. Свобода висловлювань і відповідальність

Академічна свобода є великим благом, яке треба плекати і шанувати у кожній університетській спільноті. В середовищі УКУ свобода здійснюється в контексті пошуку правди і спільного блага. Кожен працівник, викладач і студент УКУ наділений природнім правом вільно обирати свою духовну, громадянську і наукову позицію. Університет зробить все можливе, щоб забезпечити свободу висловлення та створити атмосферу взаємоповаги між суб'єктами діалогу в середовищі Університету. Але це не означає, що усі без винятку погляди будуть толеруватися у нашій спільноті (див. *Положення про свободу в УКУ*).

1. Лише Президент і Ректор Університету можуть виступати особисто або через своїх представників з офіційними заявами від імені Університету. У питаннях офіційної позиції Університету ніхто не може робити усних або письмових заяв без попередньої консультації з вищеназваними особами. Голови підрозділів Університету несуть відповідальність за рівень узгодження позиції працівників з місією та інформаційною політикою Університету.

2. У питаннях, що не переходять рамок власних професійних компетенцій, члени спільноти можуть висловлювати власну думку, вказуючи на приналежність до УКУ.

3. Будь-який член університетської спільноти може висловлювати свої думки та позицію як приватний громадянин, не підкреслюючи свою приналежність до УКУ. Проте в цих випадках особливу увагу слід приділяти офіційній позиції Університету, його місії, правилам реалізації його ідентичності, його репутації та інтересам.

4. Провід УКУ залишає за собою право пересвідчуватися, що позиція членів спільноти не суперечить ідентичності, місії та базовим цінностям Університету та дистанціюватися від них аж до звільнення особи (чи виключення з числа студентів), якщо дії даної особи шкодять репутації та інтересам Університету. Члени спільноти УКУ зобов'язуються виявляти шанобливе ставлення до католицької ідентичності та місії Університету і не займатися пропагандою проти них.

5. Одним з визначальних мірил свободи людини є її Богом дане сумління, яким вона керується у своїх світоглядних пошуках і яке спонукає її шукати Істину. З одного боку, це забезпечує їй право на сумнів і помилку, й УКУ є місцем доброзичливого діалогу, який може привести до порозуміння, дозволити учасникам залишитися на своїх позиціях чи виправити чийсь помилки. З іншого боку, це означає, що людина готова нести відповідальність за свої дії і висловлювання.

Християнська ідентичність є серцем Українського католицького університету і саме завдяки їй УКУ постав, сформувався і набув тих прикмет, які сьогодні роблять його передовим, шанованим і привабливим закладом. Справжній розвиток УКУ невіддільний від зростання спільноти Університету на шляху пізнання та поцінування християнського світогляду. Ми запрошуємо всіх людей доброї волі пошанувати релігійну ідентичність УКУ і збагатити її своїми духовними дарами.